

Ilia Mihály köszöntése

Ahogy nemzedékársai, úgy Ilia Mihály is elérkezett ötvenedik évéhez. Tudom, az évfordulónak nem tulajdonít nagyobbat jelentőséget, s különösen nem az ötvenedik évről: olyan időszak ez, amikor az embernek dolgoznia kell, szokta volt mondani. Egvébként is rejtőzködő szemérmesség jellemzi, önmagát sohasem állította a figyelem középpontjába, maga-magáról a legritkábban beszélt — mindez azonban egyúttal éppen azt magyarázhatja, hogy most sokan érzik kötelességüknek köszöntését. S a köszöntés mellett számbavételét mindannak, amit Ilia Mihály tudósként, szerkesztőként, irodalmunkért, tanárként pedig számos fiatal emberré formálásáért tett. Sokan vagyunk, akik az emberi gazdagság mintáit az ő életében látjuk megvalósulni — s így sokan, akik most a háttérbe húzódó Tanár Urat köszöntik.

Tanár vagy szerkesztő? Neve említésekor gyakran hangzik el ez a kérdés. Való igaz, a *Tiszatáj*-nál az utóbbi időszak legnagyobb formátumú szerkesztőjeként végezte munkáját. A hatvanas-hetvenes évek fordulóján ő alakította ki a folyóirat arculatát, s ez a sajátosságra való törekvés ösztönző szerepet játszott a többi "vidéki" folyóirat formálódásában is. Németh László, Illyés Gyula Középkelet-Európa-gondolata, a magyarság sorsproblémáinak vállalása, a külföldi magyarság létének, irodalmának nyomon követése szorosan egymáshoz kapcsolódva jelentkezett az általa átformált *Tiszatáj*-ban. Tán legmaradandóbb szerkesztői tette: a külföldi magyar irodalom közlése, megismertetése a hazai olvasókkal. A hatvanas években a külföldi magyar irodalom műveinek ismertetése még nem volt olyan természetesen tűnő vállalkozás, mint manapság, hiszen a "nacionalista" jelzőt könnyen megkaphatta az is, aki a határainkon túli magyarsággal szembeni kötelezettségeinket emlegette. Számos romániai, jugoszláviai magyar író Ilia Mihálytól kapta az első, kéziratot kérő magyarországi levelet. S számos újonnan megjelent külföldi magyar könyvről is sokszor ő írt először a *Tiszatáj*-ban, a *Kortárs*-ban, vagy a *Népszabadság*-ban. A hazai magyar írókkal is ő ismertette meg a határokon túli élő pályatársakat. „Ő szerkesztette a legjobb lapot, ami az utolsó tíz évben megjelent; a *Tiszatáj*-ból rémek lapot faragott, csodákra volt képes. Nemcsak a teljes magyar irodalmat aktivizálta, beleértve a legfiatalabb erdélyi költőket is, hanem a szomszéd népek, a rokon nyelvűek irodalmát is. Lengyel és finn származású, ő ismertette meg, legalábbis engem a korszak Szilágyi Domonkosát és a sepsiszentgyörgyi Farkas Árpáddal, ő hívta fel a figyelmet Sütő Andrára” — mondta egy beszélgetésben Kormos István.

Kormos is említi: Ilia Mihály bátran a fiatalok mellé állt. A *Kilencek* vagy akár az erdélyi ún. második *Forrás*-nemzedék költőit amikor a *Tiszatáj*-ban megjelentek még a fronttörés nehéz harcát vívták, s az utóbbi húsz-huszonöt évben a szegedi egyetemen sem akadt olyan fiatal költő, író, vagy akárcsak az irodalommal kacérokodó hallgató, aki próbálkozásával ne Ilia Mihályt kereste volna fel. Minden bizonnyal hosszú listát lehetne összeállítani azoknak a nevéből, akiknek az indulása körül ő segédkezett. A lista helyett álljon itt a *Gazdátlan hajók* című antológia példája: az antológia költőit Ilia Mihály mutatta be, jó néhányuk verseit is ő közölte először. A neki dedikált vagy róla írt versekben, elbeszélésekben külön-külön kötetet lehetne összeállítani.

Szerkeszteni persze sokféleképpen lehet egy folyóiratot — erre az utóbbi tíz esztendő is példát mutatott. Ilia Mihály alighanem a legtöbbet levelező és a legtöbbet olvasó szerkesztőként dolgozott. Nemcsak közölte az egyes szerzők verseit, írásait, hanem — a legszemélyesebb kapcsolatot tartotta velük — gondolkodás módjukat is befolyásolta. A magyar

kultúra fejlődéséért keresve bátoritásával, kiállásával formálta, alakította is irodalmunkat.

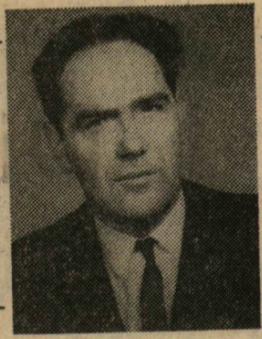
A szerkesztő legnagyobb titka, úgy hiszem, az volt, hogy a mindennapos munkát szenvedéllyé változtatta. Ha lehet így mondani a szerkesztőkkel, sem csupán szerkesztőként tartott kapcsolatot: személyes köze lett azokhoz is, akikkel akárcsak egyszer levelet váltott. Sokak gondját vállalta magára, sokak mellett kötelezte el magát: mások hétköznapi problémáit is megértette. Kíváncsi kérdéseivel a bajok kimondását segíti — mintha minden vele való beszélgetés után tisztábbak lennének. A szenvedély túlnőtt a munkáin — ezért is, hogy levelezése azóta sem csökkent, hogy már nem ő a *Tiszatáj* főszerkesztője. Számos írás első olvasója most is, s ha már nem is szerkesztő lapot, továbbra is irodalmunk fejlődését vizsgálja.

Hallgatói jól tudják: amit a szerkesztőtől elmondunk, elmondható a tanárról is. Tanítványai az első találkozásokon lenyűgöző tárgyi tudásán döbbennek meg — s azon, hogy nemcsak az irodalom foglalkoztatja, hiszen a történettudomány, a néprajz, a régészet, s számos más tudományág eredményeit is folyamatosan figyelemmel kíséri. Adv. Juhász Gyula titkait ismeri, a Nyugatnak és a Holnappal tényleg felkészültebb kutatója, de ugyanígy otthonos Szeged művelődéstörténetében és népeletében is. Szerkesztője és szerzője a szülőfaluja. Tápé történetét és néprajzát feldolgozó könyvek. A tápei évkönyvszövevéssel foglalkozó dolgozatai ma is a néprajzos hallgatók kötelező olvasmányai... Aztán mikor hallgatói már részt vettek pár szemináriumán és előadásán, s elfogadták az ismeretek nem mindennapi gazdagságát is, az Ilia Mihályt jellemző emberi tisztaságot és nyitottságot még csak ekkor kezdik megismerni. Nincsenek titkai: önmaga világát mindenki a maga egészében képviseli. Tanárként is a személyes kapcsolatokra törekszik: könyveket kölcsönöz, újabb barátságokat köt s tanít a látszólag mellékes témákat érintő beszélgetésekben is. Alighanem éppen ezzel jutott legtovább a pedagógiában. Pályája a Németh László-i gondolat igazát bizonyítja: *A nevelőnek tulajdonképpen nincs is nagyobbat feladata, minthogy magában építse fel a példát, amellyel a fiatal lélek tájékozódó (s részben utánozó) kedvét az igazi nagyság felé fordítja...*

S alighanem ez az a pont, amelynél abba kell hagynunk a szerkesztői és a tanári munka külön-külön történetét. Abba kell hagynunk, hiszen ezeket valóban szétválasztani sem lehet. Ilia Mihálytól a tudós tájékozódása éppúgy meghatározta a szerkesztői munkát, ahogyan az emberi kapcsolatok keresése és vállalása is egyaránt jellemezte a szerkesztőt és jellemzi a tanárt. S ha a szétválasztásról nem lehet szó, akkor le kell írunk: sajtós, egyszemélyes — igaz, barátokkal, tanítványokkal gyakran kibővülő — szellemi műhely létezik Szegeden, a szülőfalutól egy közhíttásvíra. Tápé vállalása a szellem emberének hűségét bizonyítja — a műhely tárgassága pedig azt mutatja meg, hogy életünk vállalt színteréről milyen messzire nyíhat kilátás. Ilia Mihály Soprontól Kovásznáig, s ezeken túl Bukarestől New Yorkig látja együtt a magyar szellemiség képviselőit. Annak az értelmiségi magatartásnak, amelyet ő képvisel, manapság már egyre több az ismerője és az értője is. Öröm, hogy a mindenféle divatokat elfogadó és elfogadtató világban visszhangja támadhat a szellemi értékeket megmutató, másokat segítő életnek is...

FÜZI LÁSZLÓ

Új dékán a bölcsészkaron

A JATE Bölcsészettudományi Karán néhány hete új állami vezetés kezdte meg munkáját. A dékáni teendőket dr. Mikola Tibor, a Finnugor Nyelvtudományi Tanszék vezetője látja majd el a következő időszakban. Az egyetem, a város diákjai előtti bemutatást kívánja szolgálni ez a cikk, melyben az új dékán néhány átfogó, általános kérdésre ad választ.

A nem bölcsész hallgatók számára kérem, mutassa be eddigi pályafutását, tevékenységét!

— A pesti egyetemen végeztem magyar-német szakon 1958-ban. Ezután két évig gimnáziumban tanítottam, majd a szegedi finnugor tanszék tanársegéde lettem. Itt Haidú Péter professzor vezetése alatt dolgoztam, főleg a szamoied nyelveket, ezen belül a magyarhoz legközelebbi rokonokat, a vogult és az osztjakot kutattam. Emellett az ósmagyar kor nyelvészetével foglalkoztam. Elég hamar kénytelen voltam főiskolai tanári munkát tartani a professzor úr hosszú, kényszerű távolléte miatt.

1968-ban szereztem meg a kandidátusi címet. A szamoied nyelvek névtudós és határozó című dolgozattal. Ez a holland Mouton és az Akadémiai Kiadó közös gondozásában jelent meg németül. 1974-ben, Haidú Péter távozása után én vettem át a tanszék vezetését, több új ember jött hozzánk és némileg változtattunk a tanszék profilján. A magam tevékenységéről még annyit: a szamoied nyelvek történetéről készített átfogó írásom — mely tudommal az első ilyen jellegű — jövőre jelenik meg egy kollektív munkában.

Mint tanszékvezetőnek feladatom, hogy a fiatalabbakat oktatói, tudományos munkáit iránvítam. Befejezés előtt áll egy kandidátusi értekezés a szamoied nyelvek szókészletéről, emellett egyik tudományos, továbbképzési ösztöndíjasunk a mordvin nyelvet kutatja behatóan és több doktori disszertáció készült, készül nálunk. Oktatási feladat, hogy a magyar szakosoknak és különösen C szakként finnugor nyelvészetet tanítsunk. Ez utóbbi 8–10 hallgató szokta fölvenni.

Ha leltárt készítve jellemezni kellene a kar anavagi és szellemi állapotát, hogyan értékelne?

— Előre kell bocsátanom, hogy bár öt évig tudományos dékánhelyettesként működtem, s a problémákat közelről ismertem, mint dékánnak továbbra is tájékozódásra van szükségem, például oktatási, gazdasági ügyekben. Az anavagi körülményekről: egyik gondunk az, hogy a

különböző területeken gazdasági keretek kötöttek. Ez annyit jelent, hogy a pénz megvan, de hogy mennit fizethetünk ki személyi keretre, az már limitált. Emellett devizális nehézségek is föllépnek az ország ismert anavagi problémái miatt.

Nyelvi labort rendeztünk be, számos szaktantermet hoztunk létre, de továbbra is magas színvonalú, működő másolóberendezésekre lenne szükség. Aztán a könyvvásárlás problémája is érzékeny pontunk: korlátlanul vásárolhatunk hazai kiadványokat, de több tanszék a külföldi könyvpiacra van utalva. Sok gondot okoz, hogy kevés segéderő áll rendelkezésre.

A tantermekkel való ellátottság sem kielégítő, a tanári szobák változatlanul zsúfoltak. Ezen a téren rövidesen jelentős javulásról számolhatok be, mert a Délép régi irodaházának legfelső szintjét megkapjuk, odaköltöznék a pedagógiai és pszichológiai szakszabványok. A gondok mellett fontos arról is szólni, hogy örvedetesen szaporodott azoknak a kollektívának a száma, amelyek állami nyilvános pályázaton vettek részt és azt elnyerték. A most záruló ciklusban kilenc ilyen csoport dolgozott. Ez jelentős anavagi támogatást biztosított.

Ami a személyi feltételeket illeti: úgy látom, hogy a kar az utóbbi 10–15 évben számos tehetséges fiatal szakemberrel gazvarodott, akik közül sokan bizonyították oktatói, kutatói, alkalmazásukat, különböző fozkozatokat értek el. Problémát jelent az, hogy a fiatalabb, de a középgeneráció is túlterhelt, a megélhetés érdekében külön munkákat kénytelen elvállalni. A karon folyó munkában az oktatás-terhelés némileg egyenetlen, vannak helyek, ahol igen magas az egy főre jutó óraszám. Ezen nagyon nehéz változtatni, bár volt már rá példa. En abban bízom — nem tudom, megalapozottan-e — hogy az idegennyelvi reform bevezetéséhez hasonlóan az új, átfogó reform is lehetőséget nyújt a létszám realisabb módosításához. Remélem, hogy a káderutánpótláshoz biztosítva lesznek a feltételek.

A vezetői gárda eléggé fiatal, 40–50 év körüli. Ilyen tekintetben megvugtatónak érzem a perspektívát.

A felsőoktatási reformmal kapcsolatban milyen feladatok állnak a kar előtt?

— Két lényeges feladat áll majd a kar előtt. Az egyik az 1980-ban bevezetett idegennyelvi reform értékelése. Most a teljes öt év tapasztalatait összegezzük, s néhány szabályzati kérdésben

is létre kell hozni az összhangot a többi szak szabályrendszerével. A másik lényeges dolog, hogy a többi szakon most induló reform szellemében új tematika szerint történjen az oktatás, más lesz a struktúra, új tárgyak is jelentkeznek. A jegyzékvégvagy elkészítése, a tanárok fölkészülésének segítése a következő időszakban az egyik legfontosabb tennivaló lesz.

Az óraszámot heti átlag 32 órában maximáltuk az elfogadott iránvelek szerint úgy, hogy 36-nál több egyik félévben sem lehet. Ezt a véleményem szerint ebben a formában is túlzott — szabályt néha-néha kénytelenek leszünk átlépni. A rendszert mindenképpen korrigálni kell, már akkor, amikor a most kifutó idegennyelvi reformot értékeljük.

Hogyan látja a szakemberek képzését és az értelmiségi-válás lehetőségeit, viszonyát az ön által vezetett karon?

— A karon a hetvenes években — országosan is elsőként — elfogadtunk egy komplex nevelési programot, amelynek egyik hangsúlyos része az volt, hogy az egyetemi hallgatók a szakmai képzésen túl olyan sokoldalú általános műveltséget is kaphassanak, amelyet színvonalasan adnának tovább, s ezzel együtt az önművelés igénye is változatlanul megmarad.

A karon ennek érdekében elég gazdag témakörökben biztosítottunk speciális kurzusokat és kollégiumokat. Csak néhányat említek jövő évi programunkból: Képzőművészet ma. Építészeti és köztársasági XIX., XX. században. A nemzetiségi kérdés Európában. A közoktatás távlati fejlesztése. Külföldi magyar irodalom. Az érdeklődés számos elmarad a kínálat szintjétől. Az okok között szerepel az, hogy a hallgatók túlterheltek, ma a fiatalok kritikussabbak, szkeptikusabbak, mint akár húsz évvel ezelőtt. Ebben sok dolog szerepet játszik: a pedagógus pálya megbecsülésének hiánya, az elhelyezkedés nehézségei, az egyetemen nyújtott teljesítmény nem kellő dotálása sem az intézményben, sem utána. A megoldást természetesen nemcsak kari szinten kell keresni.

Mindenesetre az egyetemen kívül is, kollégiumokban, egyetemi klubban, különböző közművelődési fórumokon igyekszünk az értelmiségi felelősség tudatát ébren tartani hallgatóinkban.

Köszönjük a beszélgetést!

DLUSZTUS IMRE

Színházi esték Kecskeméten

Felhívjuk a színházkedvelők figyelmét, hogy a CoopTourist (Szeged, Kelemen u. 2. telefon 12-158) a kecskeméti Katona József Színház őszi évadának egyes előadásaira utazást szervez. Az utazás autóbusszal, Szegedről történik.

Az első csoport október

19-én Gyurkó László: Faustus doktor boldogságos pokoljárása című művét (Janicsó Miklós rendezésében), a másik csoport október 26-án Agathe Christie: Tíz kilenc néger című darabját (rendező: Gyurkó László) tekintheti meg. Résztvételi díj diákoknak 175 Ft előadónként, mely összegben

az útiköltségen és a színházjegy árán kívül a vacsora is benn foglaltatik.

Ezen két fix időponton kívül is igényelhetők előadások, ha legalább 10–15 ember jelentkezik; részletes tájékoztatást a CoopTourist-nál, a fenti címen kaphatnak az érdeklődők.

Népköztársasági ösztöndíjasaink

Népköztársasági ösztöndíjasaink az 1984-85-ös tanévben: József Attila Tudományegyetem. Állam és jogtudományi Kar: Török Viktória, Kiss Erika, Várhegyi Éva, Vass Gellért, Tabajdi Katalin, Szabó Klára, Zsurzsa József, Munz Károly, Papp Klára és Endrődi Attila. Bölcsészettudományi Kar: Németh Mária, Szűcs Erzsébet, Nyul Edit, Csucs Ildikó, Deák Ágnes, Szabó Ágnes, Látókózi Erzsébet, Bibók Károly, Sipos Katalin és Kiss Anikó.

Természettudományi Kar: Csányi Zoltán, Szabó László, Molnár Attila, Németh Zoltán, Gabriel Róbert, Katona Tamás, Kovács Csaba, Mike János, Szemes Gábor, Hudi István, Bancsó Sándor, Duró Annamária, Petrovics György és Király Zoltán. Szegedi Orvostudományi Egyetemi Általános Orvostudományi Kar: Lupkovich Géza, Nagy Zoltán, Haraszti Gábor, Kiss József, Lázár György, Hidvégi Erzsébet, Oláh Judit, Mucsi János.

Mayer Péter, Kriván Márta, Harka Gyöngyvér, Zombori Marianna, Dux Mária, Horváth Réka, Szabó János, Krizsa Judit, Baráth Barna, Herke Paula, Sárv Gyula, László Ferenc, Reiber István, Kothencz Edina, Ratkai Imola, Kapás Levente, Záborszky Zita, Szabó Éva, Öri Zsolt, Szinócs István, Dragon Károly, Kósa Zsolt, Nemes Naev Zsuzsanna, Németh Gábor, Tápai Katalin. Gyóúrszerzőtudományi Kar: Gyurkó Erika és László László.